

prefătează tradiția cercetărilor marxiste din țara noastră în această problemă. Pe de altă parte, e meritul istoricilor clujeni (St. Pascu, L. Demény, J. Pataki, M. Dan) de a fi lărgit sfera acestor cercetări și de a fi ajuns la unele teze și concluzii pozitive, care au intrat definitiv în patrimoniul științific al istoriografiei noastre de astăzi.

Ar fi însă nedrept dacă n-am recunoaște că, în această privință, cercetările istoriografiei cehe marxiste au fost de un real folos istoricilor români, mai ales în ceea ce privește analiza și interpretarea fenomenului husit. Sub acest aspect, în unele din cercetările istoricilor clujeni, de care ne-am ocupat mai sus, se manifestă o tendință de a apropia pînă la identificare răscoala de la Bobilna de evenimentele și structura ideologică a mișcării revoluționare husite. Mi se pare exagerată această teză, care nu are darul de a ridica prestigiul social al răscoalei din 1437 ci, dimpotrivă, să-l diminueze. A căuta să identificăm programul răsculaților din Transilvania cu ideologia diferitelor grupări din sinul mișcării revoluționare husite — ideologie aflată într-o permanentă tătăluire —, numai pentru a găsi elemente de influență, înseamnă a stabili un raport de subsumare și deci, în esență, a subestima capacitatea de luptă antifeudală a iobagilor români și unguri. Accentul trebuie pus, în primul rînd, pe condițiile interne care au generat răscoala, iar situația nu trebuie prezentată în așa fel încît să pară că răscoala de la Bobilna n-ar fi fost posibilă fără intervenția ideilor husite.

De asemenea, unele din cercetările mai noi, care au căutat să epuizeze problemele legate de pătrunderea influenței husite în Țările Române, au prezentat aceste relații fără a face deosebirea între programul social și doctrina religioasă a mișcării revoluționare husite. E vorba de două aspecte cu totul distincte și ele trebuie tratate ca atare. Pînă unde merge înveșmîntarea religioasă, adică așa zisa « erezie » față de dogma bisericii catolice și de unde încep tezele și revendicările social-economice ale iobagilor din Transilvania — acest lucru nu s-a arătat. Pentru a se ridica împotriva exploatării feudale n-a fost numai decît nevoie ca iobagii — printre care și românii — să fi adoptat « erezia » husită. Dacă documentele vremii îi denumesc pe răsculați cu atributul global de « eretici » sau « husiți », indicația are un conținut social, de clasă. În această perioadă, cele două noțiuni se confundă și oricine se ridica împotriva stăpînirii era un « eretic ». Doctrina lui Hus a avut implicații profunde în gîndirea filozofică a evului mediu și ea nu poate fi redusă la o simplă predicăție și transplantată aiurea<sup>1</sup>. Deci, din acest punct de vedere, problema rămîne deschisă.

O carență a istoriografiei burgheze o constituie faptul că a stăruit unilateral și în mod deosebit asupra caracterului național, atît al husitismului, cît și al răscoalei din 1437. Nu se poate susține că iobagii români și unguri au luptat împotriva feudalilor la 1437 din motive naționale, după cum ridicarea impetuoasă a husiților împotriva patricienilor și feudalilor laici și ecleziaști din Cehia nu s-a produs decît din cauze social-economice<sup>2</sup>.

<sup>1</sup> Vezi și lucrarea lui Robert Kalivoda, *Husitská ideologie*, Praga, 1961, în care autorul face o amplă analiză filozofică a sectelor religioase și husitismului în sec. al XIV-lea și începutul secolului următor.

<sup>2</sup> « Dacă istoriografia burgheză cehă și germană », scrie J. Macek, a tras concluzia că a existat din partea husiților « ură națională », faptul acesta constituie « o grosolană falsificare a realităților istorice » (cf. J. Macek, *Národnostní otázka v husitství*, în « Mezinárodní ohlas husitství », Praga, 1958, p. 24).